

Ambienta

Argumenten var övertygande, åtminstone precis så övertygande som de behövde vara. Det är bara ett par dagar, sa hon, inget ont kan komma av det. Vägarna är bra och vi är långt från gränsen. Hon la sin hand över hans på restaurangbordet: Vi gör absolut inget förbjudet. Du har en månad kvar på visumet, varför inte se mer än det här? Hon slog ut med den andra armen och gestikulerade mot gatan och husfasaderna på andra sidan fönstret. Visst, tänkte han, varför inte. Han hade vid det laget börjat ledsna på trådbussarna och de förfallande ungdomskvarteren, på varuhusen utan varor och promenadstråken genom de stora parkerna där ogräset sakta åt sig genom betongplattorna runt monumenten och uttråkade parkvakter satt hopsjunkna i hytterna. Hon föreslog en biltur, och kanske var detta det avgörande: hon föreslog det och han sa ja, hade i alla lägen alltid sagt ja.

Dagen innan de for promenerade de genom den gamla stadskärnan, förbi byggnader som tidigare varit kyrkor och adelspalats, men som nu var verkstäder och kontor för olika myndigheter. På höjden färgade släpljuset fästningsruinen gyllene. Nere vid den före detta katedralen samlades turisterna i klungor runt guidernas smala flaggstänger, ovanför dem korparna, kretsande i vida cirklar kring tornen. Det var sen eftermiddag, snart mörkt. Det är en välsignelse, tänkte han, detta ljus så sent om hösten. Armen som vilade runt hennes midja värmdes, och den värmen, deras värme, reste sig omkring dem. Som ett värn, tänkte han – ogenomträngligt.

*

Det är den råa luften som väcker honom. Motorn har varit avstängd länge, så länge att kupén har blivit

utkyld, och medan han vaknar växer vetskapen om ett tickande ljud långsamt i hans medvetande. Han förstår först inte vad det är, men inser sedan att det är ljudet av bilens varningsblinkers och blir i det ögonblicket klarvaken. Med jackärmen sveper han bort imman från fönstret. Därutanför finns ett fält, till hälften plöjt och höljt i dimma. Solen står precis ovanför skogsranden, dold bakom dimslöjorna som ett ljus bakom fönsterglas som täckts av frost. Han vrider huvudet åt det andra hållet och ser genom kondensen de skugglika konturerna av en gård.

Han stiger ur bilen – vad annat kan han göra? – och ser upp mot gården på andra sidan vägen. Byggnaderna ser slutna ut, tre låga trähus, gråa och insjunkna i gryningsdiset. En plats som lämnats av människor som inte gjort sig några illusioner om att återvända, tänker han, kanske också utan viljan att göra det. I långgräset mellan byggnaderna och vägen står ett par träd där löven ännu inte helt har fallit. Någon har en gång rest en stege mot ett av dem och sedan aldrig brytt sig om att ta ner den. På det ena uthuset har takbjälkarna brutits och taket fallit in. Också de övriga husen är i dåligt skick. På taken har håll uppstått i mellanrum lämnade av nedblåsta takpannor, håll som lagats med blå presenning, presenning som därefter blåst sönder, sedan har regnet vället in och fått innertaken att ruttna.

Plötsligt inser han att hon är försvunnen. Förarsätet är tomt, baksätet likaså. Han kontrollerar bakluckan – hennes grågröna duffelbag saknas. Vart kan hon ha tagit vägen? Mot husen? Han ser ditåt och försöker få ihop händelseförloppet. Känner hon dem som bor där? Så måste det vara. Det är så klart därför de har stannat här längs landsvägen. Att någon skulle bo i de där förfallande husen tycks otro-

ligt, men det är den enda förklaring han kan komma på. Hans ryggsäck är kvar och han fattar den med båda händerna och lyfter ut den. När han vänder sig tillbaka mot gården står en hund mellan träden. Den är stor och gråraggig och bär varken halsband eller kedja. Inget finns mellan dem mer än körbanan, infarten och ett par meter vildvuxen gräsmatta. Hunden står orörlig utan att skälla. Huvudet är fixerat framåt, kroppen spänd.. Blicken håller honom fast. Han inser att en osynlig gränslinje har dragits någonstans mellan dem.

*

Alla minnen lever. Ett av dem är detta: Rundhuset i grönskan med de vakande femtonvåningsskraporna bakom. Huskropparna har förflyttats från pappret till världen med hjälp av betongen och stålet och livet som nu fyller dem. Träden kom senare, när man insett att ingen kan leva i en ordning som gjutits eller då man inte längre hade råd att hålla ytorna fria, lät träden få fäste och sökte sätt att rättfärdiga förändringen. Ovanför en av dörrarna hänger en neonskylt. Klubbens namn, *Ambienta*, står skrivet med böljande bokstäver och rör för gasen att strömma genom. Man ser det inte nu, men snart kommer mörkret att sänka sig och avslöja att skylten bara delvis fungerar som det är tänkt. I mörkret har klubben ett annat namn – *A bi nt* lyser det från skylten. Det ser man inte nu, nu heter klubben fortfarande *Ambienta*, och nu väntar han fortfarande utanför. Han sitter på bänken och trummar med fingrarna mot ryggstödet.

I minnet är bilden kristallklar. Det är juli, han sitter i halvskuggan under de stora träden, skjortan klibbar mot ryggen och han längtar till kvällen och svalkan. I sin vänstra hand håller han en pocketbok, högerarmen har han lagt längs bänkens ryggstöd. Han har knäckt ryggen på boken för att kunna hålla den med bara en hand, det spelar ingen roll att den skadas, han kommer ändå inte att ta med den till hyllorna hemma. Trettio minuter har han väntat, han behöver vänta femtio till. Att minnet har denna intervall beror på att han just i det ögonblicket såg på armbandsuret. Blickens väg från fasaden till uret och tillbaka igen präntades in. Något hände som fick denna enkla vardagshandling att fästa. Han höjde blicken och fick på det viset syn på något. En bil som saktar in på gatan framför honom, en man i

passagerarsätet som böjer sig fram, som pekar och säger något till den som kör, en kvinna med håret i knut, som nickar och gasar.

Du är inte härifrån, va? Han ser upp igen och möter blicken hos en kvinna. Hon ler när hon frågar, ler på ett sätt som får honom att ana att hon redan vet svaret. Nej, hur gissade du det? Hon rycker på axlarna, fortfarande med ett leende, och stryker håret ur ansiktet. Det syns. Han undrar tyst på vilket sätt det gör det och om det är riktigt lämpligt. Det är aldrig bra att tas för en utomstående, folk kan få för sig saker, tro att man går att lura eller råna eller vad som helst. Det är väl svårt att undvika, säger han istället, jag kan ju knappast klä ut mig, eller hur? Hon skrattar. Du skulle kunna försöka, om du vill kan jag hjälpa dig att hitta en förklädnad, det finns en butik här i närheten där vi nog kan hitta ett och annat. Han ser på klockan, fyrtiofem minuter kvar. Okej, men jag måste träffa någon här om trekvart. Hon nickar. Då hinner vi.

*

Dimman har tätat sedan han steg ur bilen. Han ser inte längre än till huskropparna på andra sidan vägen. Ovanför skogen är solen nätt och jämt synlig. Det är som om någon skurit ut ett stycke ur världen – hunden och honom själv, träden och byggnaderna, ett perfekt tillslutet ögonblick, som en målning eller ett fotografi. Han huttrar. Fukten tar sig in genom jackan och tröjan, kylan kryper under skjortan.

Fortfarande ingen reaktion från hunden. Han rotar i fickorna för att hitta något att muta den med, gräver i ryggsäcken och finner en smörgås. Han sjunker ned på huk och sträcker fram den mot hunden som då plötsligt visar ett första tecken på att ha ett väsen bortom vakthållningen. Den sänker huvudet och rör sig framåt. Svansen svänger försiktigt, nosen vibrerar. Så tar den ett par snabba steg mot smörgåsen och tar en tugga. Han är noga med att inte låta den snappa åt sig hela på en gång, behöver fortfarande övertaget, men vågar åtminstone sträcka ut handen och klia den bakom öronen. När han sedan reser sig, mycket långsamt, och backar ett par steg följer den honom med blicken och kommer därefter fram till honom. Tungan sveper över handryggen.

Stärkt av detta ömhetsbevis vågar han korsa

vägen. Han rundar knuten och kommer in mellan husen. Där hejdar han sig tvärt. Inne på gårdsplanen står ett terrängfordon. Han känner omedelbart igen det; det tillhör gränstrupperna, i går såg de flera stycken stående på särskilt avsedda parkeringsfickor längs vägarna. Radioantennerna vajar långsamt i vinden. På taket sitter en korp. Den lyfter när den får syn på honom och den plötsliga rörelsen ger honom impulsen att omedelbart ducka in bakom uthuset, men han kommer inte längre än att stelna till och bli stående. Ingen syns till. Bilen är lika övergiven som gården. Men soldaterna, mal en röst i hans huvud, de skulle aldrig bara överge den, de måste vara i närheten. Han sveper med blicken över husen. Dörrarna är stängda, alla fönster mörka. Han ser bort från gården, in i dimman över ett fält i träda. Gräset är grovt, vildsådd som ingen gör anspråk på, fullt av sly och buskar. Vinden vispar i dimman och drar i växtligheten. Inget annat rör sig därute.

Hunden buffar med huvudet mot hans hand. Den har följt efter in på gården och ser på honom med något uppfordrande i blicken. Jag är ledsen, säger han och stryker den över huvudet, du fick den sista. Han ser sig omkring igen. Fortfarande inga tecken på att han skulle vara något annat än ensam. Det logiska i det här läget är förstås att se efter om ytterdörren är låst. På väg fram mot farstun ser han i ögonvrån hur korpen landar på biltaket och börjar spatsera omkring däruppe. Den skrapar med näbben mot damasken vid det ena antennfästet, sliter och drar i det svarta gummit. Precis som om den försökte fälla den, tänker han.

*

Alla minnen lever. Också minnet av hur de turades om att posera framför en skulptur på ett litet torg invid floden. Den var inget vidare, det enades de fnissande om – en kantigt muskulös manskropp med armarna utsträckta ovanför sig och huvudet sänkt som under bön. Först står hon bredvid sockeln, lutad mot betongen, sedan han. De använder hans lilla kompaktkamera och när hon ger tillbaka den råkar deras händer flätas samman. Sedan släpper de inte. Sommaren förlöper så, i en lång sekvens av gryningar och bakgator och skrynkliga lakan.

*

Dörren glider upp när han tar tag i handtaget. Han hukar sig ner under dörrposten. Hallå? Inget svar ur mörkret därinne. En tung doft av damm och mögel och rum som stått stängda länge slår emot honom. Två ytterligare dörrar finns därinne, båda två täckta med masonitskivor. Till vänster en trappa som leder upp till övervåningen. Han väljer den högra dörren. Köket innanför avslöjar att det trots allt, besynnerligt nog, inte är en ödegård han funnit. På bordet framför kökssoffan står resterna av en måltid, tallrikar och kaffekoppar och en kanna i plåt. En grovstickad kofta hänger över en av stolarna, värmen i rummet tyder på att någon nyligen eldat i vedspisen. Soffan står obäddad med en nedhasad ullfilt i ena änden och en kudde i den andra.

Han kliver över tröskeln och får i det ögonblicket syn på något välbekant i hörnet bredvid dörren – hennes duffelbag, lutad mot väggen. Den står öppnad och det ser ut som att någon rotat runt bland tillhörigheterna i den. Han känner omedelbart igen anteckningsboken. Hon klädde den för några veckor sedan, klistrade fast en bit våtrumstapet runt pärmarna, hon hade räddat den ur en container på gatan, och fäste därefter ett resårband att stänga dem med. Den tjocka plastfilmen med blomstermönster har redan börjat släppa från tapetpappret inunder.

Han plockar upp boken – varför gör han det, den är inte hans, har inget med honom att göra – och ska precis stoppa den i jackfickan när ett fotografi faller ur den. Han känner omedelbart igen scenen. På fotot syns de två, tätt intill varandra i ljuskäglan från en gatlykta utanför en restaurang. Han minns kvällen, en av dessa augustikvällar när värmen dröjer sig kvar också långt efter att det mörknat. De hade precis ätit middag. Nu var de på väg mot den bar där de brukade avsluta kvällarna. Han tänder en cigarrett, hon ser rakt mot kameran. Ansiktet är inte det hos någon som fotograferas i smyg. Blicken avslöjar vetskap om fotografens närvaro, det är han säker på. Hon ser in i kameran med ett neutralt, men vänligt uttryck. Som när man möter en familjemedlem i köket en söndagseftermiddag, tänker han, ett ansikte som säger jaha, är det du, där är du.

Dörren gnisslar. Han rycker till och förlorar greppet om fotografiet. Det singlar mot golvet och han pressar sig mot väggen, gör sig så liten han kan i hörnet mellan fönstret och köksdörren. Sedan inser

han att det bara är hunden som kommit in i rummet. Den sätter sig precis innanför dörren och ser på honom. Han böjer sig ned efter fotografiet, men ser det ingenstans på golvet. Märkligt. Det låg ju där, precis vid hans fötter. Hunden sköt upp dörren, den gnisslade och ljudet fick honom att tappa det; det föll mot golvet och landade bredvid honom, det måste det ha gjort. Han ser in under köksbordet, lyfter på trasmatan, rotar i den öppna duffelbagen – utan resultat. Fotografiet är försvunnet. Han svär tyst för sig själv. Hur ska han förklara det här när hon kommer tillbaka? Han tar anteckningsboken ur fickan och lägger tillbaka den där han hittade den, försöker så gott det går att arrangera innehållet som han fann det.

På vägen ut blir han stående i hallen. Handen vilar mot dörrkarmens överdel och nacken är böjd för att han ska kunna se ut under den. Därute sitter korpen fortfarande på biltaket. Den har lyckats fälla en av antennerna och arbetar nu med den andra. I övrigt tycks allt vara sig likt: samma dimma över samma fält där gräset på samma vis böljar. Hunden passerar tätt förbi honom och kliver över tröskeln. Den stannar en bit ut på gårdsplanen och vänder sig om. De bruna ögonen fixerar honom för ett ögonblick, sedan vrider djuret på det raggiga huvudet

och försvinner bakom knuten. På biltaket har korpen fällt också den andra antennen.

I det ögonblicket får han syn på något, något som han inte uppfattat tidigare, något som borde vara omöjligt: bilen därute är ett vrak, med spruckna fönsterrutor och sönderrostad plåt. Däcken har sjunkit djupt ned i gräsmattan. Den måste ha stått där länge, orörlig medan årstiderna växlat runtomkring den.

*

Alla minnen lever, visst är det så, men kanske i synnerhet detta: Det är tidigt på morgonen. På klubben där de befinner sig slamrar ett jazzband. Trummisen är utmärkt, vokalisten inte särskilt, men helheten ändå fullt duglig. Åtminstone som ljudkuliss, tänker han, och smuttar på den vattniga drinken. De sitter i en soffa i ett hörn av lokalen. Hon har det ena benet slängt över det andra. Hans vänsterhand vilar på hennes lår, hennes hand ligger ovanpå. I den andra har hon en cigarett. Jag tror inte att du förstår, inte egentligen, säger hon och drar ett djupt bloss, det finns saker som jag kan berätta för dig, som anekdoter eller små historier man kan använda för att framstå som spännande eller rolig på en fest eller

när man introduceras för nya människor. Men det är också allt, bagateller bara: något man minns eller hittar på i stunden, något man överdriver eller tonar ned, en fiktion som späs ut med verklighet tills den helt förloras i det ingenmansland mellan sanning och lögn där allt vi är i själva verket utspelar sig. Se inte så misstrogen ut. Hon stryker med handflatan över hans handrygg och ser ut över lokalen. Försök istället komma på något som är helt och hållet sant.

*

En lång stund står han på gårdsplanen framför farstun. Han vet överhuvudtaget inte vad han ska ta sig till. Det är så förvirrande alltihop, finns så lite konkret att ta fasta på. Hunden har inte kommit tillbaka. Korpen har lyft från biltaket och satt sig på nocken till uthuset. Han var framme för en stund sedan och såg närmare på bilen. Den ser överhuvudtaget inte ut som något patrullfordon längre. Kanske är det bara en civil version av den bil som gränstrupperna använder? (Eller borde han säga använde? Han anar att det är så.) Han såg i alla fall att inredningen var illa åtgången. Något baksäte fanns överhuvudtaget inte längre. På golvet framför passagerarsätet hade ett litet träd börjat växa genom den sönderrostade plåten och där visartavlorna borde ha suttit var instrumentpanelen full av hål.

Han har stått där länge då han inser att ljuset flyr omkring honom. Snart kommer det att vara mörkt. Det finns bara två alternativ. Antingen stannar han på gården över natten eller så går han tillbaka till bilen uppe vid vägen och försöker ta sig tillbaka till staden. Det borde inte vara så, men tanken på att göra det, på att sätta sig i bilen, starta den och köra, känns som ett fullständigt omöjligt företag. Han blir stående ännu ett slag. Det är kallare nu, en doft av snö i luften. Himlen är ett grått tak som tycks sänka sig över honom.

Till sist förmår han sig ändå att bryta transen och gå tillbaka in i huset. Han kan inte släppa anteckningsboken, känner på sig att det finns svar, åtminstone en början till svar, dolda någonstans bland dess sidor. Så fort han kommer hem ska han sätta sig ned och gå igenom den, från pärm till pärm och tillbaka igen. Inget kommer då att kunna undkomma hans blick, inget förbli obesvarat och oklart. De kom av någon anledning till den här platsen tillsammans.

Hon försvann, han blev kvar. Det finns något där, något som det vore möjligt att minnas om han bara koncentrerar sig tillräckligt, om han finner det rätta källmaterialet och placerar det i rätt ordning.

Inne i köket har värmen för länge sedan tynat. Rummet är kallt. Skymningen utanför får mörkret att sänka sig också därinne. Den vitkalkade spiskåpan ser grå ut i halvdunklet. Han måste göra upp eld om han ska stanna, ved finns ser han. Det viktigaste är emellertid att se till att anteckningsboken inte försvinner som fotografiet. Han böjer sig ned för att ta upp den ur duffelbagen, men fingertopparna blir varse något mjukt, något luddigt på dess pärm. Han rycker instinktivt tillbaka handen och ser att boken är täckt av ett tjockt lager damm. Blicken sveper snabbt över rummet. Och visst, dammet ligger också över bordet och utensilierna, över kökssoffan och filten och fönsterbrädet. Han ser ned på sina fötter och finner sig stående på en matta av gråa tovor. Bakom honom fotspår.

*

Alla minnen lever. Detta är inget undantag: I bilen på väg ut från staden hade de haft radion på. Hon körde och sjöng med i låtarna, han trummade mot knäna och följde med så gott han kunde i de obekanta texterna på det obekanta språket. Det var i ett tillstånd av varmt lugn de for. De passerade det stora stålverket och såg röken välla ur skorstenarna, fortsatte österut längs den breda, men trafiktomma riksvägen. En bil låg bakom dem några kilometer. Han märkte hur hon då och då betraktade den i backspegeln, helt kort bara, en snabb ögonrörelse fram och tillbaka mellan spegeln och körbanan. Sedan accelererade den andra bilen plötsligt och försvann längs vägen framför dem.

När det mörknat var de fortfarande på väg. I dikesrenen passerade reflektorstolparna som hastigt förbiblänkande ljus, bortom dem skogsrandens svarta konturer. Mörkret utanför kunde de inte rå på, men det kunde å andra sidan inte heller nå dem, inte just då, inte när de satt bredvid varandra i kupévärmen och såg billyktorna spela över körbanan. Hon körde, han somnade i sätet bredvid. Omkring dem välvdes natten.

GUSTAF JOHANSSON